Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS BESLUT (tionde avdelningen)

den 2 juni 2016*

”Begäran om förhandsavgörande — Etableringsfrihet — Grundläggande rättigheter — Respekt för rätten till egendom — Särskilda arvsregler avseende jordbruksverksamhet — Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna — Tillämpningsområde — Tillämpning av unionsrätten — Föreligger inte — Omständigheterna i det nationella målet hänför sig till tiden före den berörda medlemsstatens anslutning till Europeiska unionen — Uppenbart att domstolen saknar behörighet”

I mål C-50/16,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Sąd Rejonowy w Koninie (distriktsdomstolen i Konin, Polen) genom beslut av den 12 januari 2016, som inkom till domstolen den 28 januari 2016, i ett förfarande som anhängiggjorts av

Halina Grodecka

ytterligare deltagare i rättegången:

Józef Konieczka m.fl.,

meddelar

DOMSTOLEN (tionde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden F. Biltgen samt domarna A. Borg Barthet och M. Berger (referent),

generaladvokat: M. Wathelet,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

med hänsyn till att domstolen, efter att ha hört generaladvokaten, har beslutat att i enlighet med artikel 53.2 i domstolens rättegångsregler avgöra målet genom särskilt uppsatt beslut som är motiverat,

följande

* Rättegångsspråk: polska.

Beslut

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 2 och 8 FEUF, artikel 1 i första tilläggsprotokollet till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, undertecknad i Rom den 4 november 1950 (nedan kallade första tilläggsprotokollet respektive Europakonventionen), artikel 14 i Europakonventionen och artikel 17.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan).

2 Begäran har framställts i ett förfarande som anhängiggjorts av Halina Grodecka avseende en begäran om bouppteckning med anledning av Kazimierz Konieczkas frånfälle den 10 oktober 2000.

Tillämpliga bestämmelser

3 I artikel 1058 och följande artiklar i Kodeks cywilny (civillagen), i den lydelse som var tillämplig på omständigheterna i det nationella målet, föreskrevs en särskild legal arvsordning avseende arv av jordbruksverksamheter som omfattade jordbruksmark med en areal på minst 1 hektar. I artikel 1059 i civillagen föreskrevs att enbart de arvingar som vid den tidpunkt då förvaltningen av dödsboet inleddes arbetade inom jordbrukssektorn eller, bland annat, hade en yrkesutbildning inom jordbruksproduktion, kunde ärva sådan jordbruksverksamhet – vilket uteslöt de arvingar som inte uppfyllde dessa villkor. I artikel 1064 i denna lag angavs att definitionen av i synnerhet den yrkesutbildning som ansågs lämplig för utövande av jordbruksverksamhet, och som gjorde det möjligt att ärva en jordbruksverksamhet, fastställdes i en förordning från ministerrådet.

4 Enligt artikel 1063 i civillagen skulle jordbruksverksamheten endast övergå till arvingarna enligt de allmänna principerna om varken arvlåtarens make eller någon av föräldrarna som ingick i den legala arvsordningen uppfyllde kraven för att kunna ärva en sådan verksamhet.

5 I artikel 925 i civillagen föreskrivs slutligen att kvarlåtenskapen ska övergå till arvingen vid den tidpunkt då arvlåtaren avlider.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

6 Målet vid Sąd Rejonowy w Koninie (Distriktsdomstolen i Konin, Polen) avser en begäran om bouppteckning som ingavs av Halina Grodecka med anledning av Kazimierz Konieczkas frånfälle den 10 oktober 2000. Kvarlåtenskapen i fråga består bland annat av en jordbruksverksamhet på över 1 hektar.

7 Det framgår av beslutet om hänskjutande att bouppteckningsförfarandet syftar till att, på grundval av de bestämmelser som är tillämpliga på omständigheterna i det nationella målet, fastställa bland annat huruvida kvarlåtenskapen eller en del av denna utgör en jordbruksverksamhet och vem eller vilka som är arvingar. Kravet på fastställelse härav gällde enbart i bouppteckningsförfaranden som inletts före den 14 februari 2001, då Trybunał Konstytucyjny (Författningsdomstolen) offentliggjorde en dom av den 31 januari 2001 genom vilken de bestämmelser som reglerar den berörda arvsordningen förklarades vara oförenliga med konstitutionen, vilka därefter upphävdes.

8 Den hänskjutande domstolen hyser tvivel huruvida dessa bestämmelser är förenliga med första tilläggsprotokollet och artikel 17.1 i stadgan. Genom att fastställa materiella begränsningar för den del av kvarlåtenskapen som avser jordbruksverksamhet fråntar nämligen dessa bestämmelser arvingarna ett arv de skulle ha rätt till. Denna del av arvlåtarens kvarlåtenskap blir i praktiken exproprierad av den polska staten om arvingen inte har de kvalifikationer som är nödvändiga för att kunna ärva en jordbruksverksamhet.

9 Vidare skulle de bestämmelser som var aktuella i det nationella målet enligt den hänskjutande domstolen kunna strida mot artikel 14 i Europakonventionen och artikel 8 FEUF, varvid frågan uppkommer om den åtskillnad mellan olika arvingar som görs på grundval av de materiella kriterier som föreskrivs i den aktuella nationella lagstiftningen kan godtas.

10 Mot denna bakgrund beslutade Sąd Rejonowy w Koninie (Distriktsdomstolen i Konin, Polen) att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till domstolen:

”Ska artiklarna 2 och 8 FEUF, artikel 1 i första tilläggsprotokollet, artikel 14 i Europakonventionen och artikel 17.1 i stadgan, varigenom principen om unionsrättens företräde, likhetsprincipen, principen om förbud mot diskriminering och principen om rätt till egendom tolkas så, att de utgör hinder för en nationell lagstiftning som inskränker arv avseende jordbruksverksamhet när arvingar, oberoende av om de är polska medborgare eller utländska medborgare, inte uppfyller vissa materiella kriterier som anges i lag och preciseras i en genomförandeakt?”

Domstolens behörighet

11 Den hänskjutande domstolen har ställt denna fråga för att få klarhet i huruvida unionsrätten utgör hinder för nationella bestämmelser som inskränker arv avseende jordbruksverksamhet när arvingar inte uppfyller vissa materiella kriterier avseende sin förmåga att driva en sådan verksamhet.

12 Enligt artikel 53.2 i domstolens rättegångsregler får domstolen, om det är uppenbart att den saknar behörighet att pröva ett mål, när som helst, efter att ha hört generaladvokaten, avgöra målet genom särskilt uppsatt beslut som är motiverat, utan vidare handläggning.

13 Denna bestämmelse ska tillämpas i förevarande mål.

14 Domstolen är nämligen endast behörig att tolka unionsrätten, med avseende på dess tillämpning i en ny medlemsstat, från och med tidpunkten för denna stats anslutning till Europeiska unionen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 juni 1999, Andersson och Wåkerås-Andersson, C-321/97, EU:C:1999:307, punkt 31, dom av den 10 januari 2006, Ynos, C-302/04, EU:C:2006:9, punkt 36 samt beslut av den 5 november 2014, VG Vodoopskrba, C-254/14, ej publicerat, EU:C:2014:2354, punkt 10).

15 Det framgår emellertid av beslutet om hänskjutande att omständigheterna i det nationella målet hänför sig till tiden före Republiken Polens anslutning till unionen den 1 maj 2004. Den arvlåtare vars arv det nationella målet rör avled nämligen den 10 oktober 2000. I enlighet med artikel 925 i civillagen övergick kvarlåtenskapen till arvingen detta datum.

16 Vad särskilt beträffar den begärda tolkningen av artiklarna 2 och 8 FEUF och artikel 17 i stadgan, följer det dessutom av artikel 51.1 i stadgan att bestämmelserna i denna stadga endast riktar sig till medlemsstaterna när medlemsstaterna tillämpar unionsrätten. I artikel 6.1 FEU och artikel 51.2 i stadgan anges att bestämmelserna i stadgan inte på något sätt innebär någon utvidgning av unionens befogenheter såsom dessa fastställs i fördragen.

17 Förfarandet vid den nationella domstolen rör en begäran om bouppteckning på grundval av polska materiella regler och förfaranderegler, och inga uppgifter i beslutet om hänskjutande gör det möjligt att dra slutsatsen att dessa bestämmelser utgör en tillämpning av unionsrätten i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan eller att det är fråga om en sådan unionsrättslig ”verksamhet” i den mening som avses i artikel 8 FEUF.

18 Följaktligen är domstolen inte behörig att besvara frågan i den del den rör tolkningen av artiklarna 2 och 8 FEUF och artikel 17 i stadgan (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 december 2010, Omalet, C-245/09, EU:C:2010:808, punkt 18, och beslut av den 30 maj 2013, Fierro och Marmorale, C-106/13, ej publicerat, EU:C:2013:357, punkterna 11–14 och där angiven rättspraxis).

19 Vad slutligen beträffar den begärda tolkningen av artikel 1 i första tilläggsprotokollet och artikel 14 i Europakonventionen sammanfaller dessa visserligen delvis med artikel 17 i stadgan, om rätt till egendom, och artikel 21 i stadgan, som avser icke-diskriminering. Som redan konstaterats i punkt 17 ovan innehåller beslutet om hänskjutande dock inga konkreta uppgifter som gör det möjligt att dra slutsatsen att saken i det nationella målet har någon anknytning till unionsrätten. Domstolen är i ett sådant fall inte behörig att besvara en begäran om förhandsavgörande (se, för ett liknande resonemang, beslut av den 1 mars 2011, Chartry, C-457/09, EU:C:2011:101, punkterna 25 och 26 och där angiven rättspraxis).

20 Under dessa omständigheter slår domstolen, med stöd av artikel 53.2 i rättegångsreglerna, fast att det är uppenbart att den saknar behörighet att besvara den fråga som ställts av Sąd Rejonowy w Koninie (Distriktsdomstolen i Konin).

Rättegångskostnader

21 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tionde avdelningen) följande:

Det är uppenbart att Europeiska unionens domstol saknar behörighet att besvara de frågor som ställts av Sąd Rejonowy w Koninie (Distriktsdomstolen i Konin, Polen).

Underskrifter